

ЛІТАРАТУРА і МАСТАЦТВА

ОРГАН СЯЮЗА СОВЕЦКІХ ПІСЬМЕНІКАУ БЕЛАРУСІ, КІРАЎНІЦТВА ПА СПРАВАХ МАСТАЦТВА ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР, МІНІСТЭРСТВА КІНЕМАТАГРАФІІ БССР І КАМІТЭТА ПА СПРАВАХ КУЛЬТУРНА-АСВЕТНЫХ УСТАНОЎ ПРЫ СОВЕЦЕ МІНІСТРАУ БССР

№ 15 (662)

Субота, 10 красавіка 1948 года.

Цана 50 кап.

СТАЛІНСКІЯ ЛАУРЭАТЫ

Совет Міністраў СССР прысудзіў Сталінскія прэміі за выдатныя работы ў галіне літаратуры і кінематографіі за 1947 год.

Партыя і ўрад яшчэ раз паказалі, якое вялікае значэнне яны надаюць творам савецкай літаратуры і мастацтва ў справе выхавання нашай нацыі ў духу камуністычнага духу.

«Ленінізм, — гаварыў таварыш Жданав, — прызнае за нашай літаратурнай велізарнае грамадска-педагагічнае значэнне».

Сталінскія прэміі атрымалі творы, якія прысвечаны актуальнейшым праблемам нашай сучаснасці, якія служаць справе ўмацавання нашай савецкай ладу, выхавання ў народзе паважлівага патрыятызму, палітычнага бізнеснага адданасці вялікім ідэалам камунізму.

Сярод твораў прозы, удастоеных сталінскай прэміі мы знаходзім раманы П. Паўленкі «Шчасце», М. Бубенва «Белая бярэза», А. Ганчара «Сцяганосцы», Берды Кербасева «Рашаючы крок», чарысы Б. Галіна і др.

Усе гэтыя творы, прысвечаныя мірнаму аднаўленчай рабоце нашай нацыі, а таксама патрыятычнаму падвигу савецкага чалавека ў дні Вялікай Айчыннай вайны, яднаюць адно пацудоў — пацудоў савецкай патрыятычнай гордасці, вялікай веры ў сілу і мужнасць нашай нацыі — сцяганосца перадаваў ідэй і гэтага творы яскрава паказваюць маральную перамогу людзей савецкай зямлі над людзьмі капіталістычных краін, выяўляюць савецкага чалавека ў дачыненні да дзюжых краін, як настаўніка новай, сапраўднай чалавечай маралі.

Сталінскія прэміі ў галіне паэзіі атрымалі Н. Грыбачоў за паэму «Калгас «Большэвік», А. Нелогонаў — за паэму «Сцяг над сельсавесам», В. Сасюра — за зборнік вершаў «Каб сады шумелі», М. Турсу-Задэ — за вершы «Індыйская балада» і інш.

Сярод адзначаных сталінскай прэміяй мы знаходзім імя нашай выдатнага беларускага паэта Максіма Танка.

Усім гэтым творам паэзіі ўласціва глыбокае адчуванне часу, кроўная зацікаўленасць іх стваральнікаў думкамі і надзеямі чалавека нашай савецкай эпохі. Немецка-фашысцкі захопнікі нанеслі нам велізарныя разбурэнні. Але воля савецкага чалавека яны зламаць не змоглі. І вось цяпер адраджаецца і далей развіваецца наша народная гаспадарка. Савецкі край становіцца яшчэ больш прыгожым і багатым. У цэнтры гэтага аднаўлення стаіць савецкі чалавек.

Аб ім і стварылі нашы паэты свае палымныя творы, яму яны прысвяцілі самыя натхнёныя радкі. Герой аднаўлення і пабудовы новых фабрык і заводаў, аднаўлення сельскай гаспадаркі — вось яны, цэнтральныя вобразы лепшых твораў нашай паэзіі.

Савецкаму чалавеку — у якіх-бы рэспубліцы ён ні жыў — уласціва пачуццё аднаці з другімі народамі краіны, пачуццё братняй узаемадапамогі, пачуццё бізнеснага перанасці вялікаму рускаму народу. Гэта вельмі добра паказана ў лепшых творах савецкай паэзіі.

Вялікай радасцю для беларускага народа з'яўляецца ўзнагарода Сталінскай прэміяй аднаго з лепшых яго сыноў — Максіма Танка. Максім Танк з першага дня вызвалення Беларусі ад акупацыі нямецкіх захопнікаў ясна працаваў над тэмамі савецкага аднаўлення. Ён стварыў выдатную кнігу «Каб ведалі», у якой, як дабыны гаспадар і верны сын краіны, імкнецца ахапіць

многія бакі яе пасляваеннага жыцця. Ён славіць індустрыяльны поспех нашай рэспублікі, услаўляе герояў працы і Айчыннай вайны. Яго творы стаюць на высокім узроўні майстэрства.

Сярод твораў драматургіі, адзначаных сталінскай прэміяй, трэба звярнуць увагу на п'есы В. Раманова «Вялікая сіла», А. Гафманова «У адным горадзе».

У гэтых творах з вялікай сілай бічуюцца шкодныя правы і змаганства перад чужаземшчынай, якое яшчэ ёсць у асобных грамадзян нашай краіны, а таксама яскрава паказваюцца маральныя велічы савецкага чалавека, яго таленавітасць, яго цвёрдасць, непахіснасць, глыбокі інтэлект.

Упершыню сталінскія прэміі прысуджаны за творы літаратурнай крытыкі. Акадэмік Б. Асаф'еў за кнігу «Глінка», Б. Мейлах за кнігу «Ленін і праблемы рускай літаратуры канца XIX і пачатку XX стагоддзя», М. Нечкіна за кнігу «Грыбачоў і дэкабрысты» атрымалі сталінскія прэміі першай і другой ступені.

Гэта сведчыць, што партыя і ўрад глыбока зацікаўлены ў развіцці і росце сапраўды навуковай марксісцка-ленінскай крытыкі, якая павінна асвятляць пісьменніку, работніку савецкага мастацтва шлях у яго творчай дзейнасці, вырашаючы складаныя вытанкі літаратурнай і мастацкай навукі.

Работнікі савецкай кінематографіі ў 1947 годзе стварылі рад іржых дакументальных кіно-карцін аб жыцці нашай Радзімы. Гэта — «Савецкая Украіна», «Савецкая Лівія», «Дзень пераможнай краіны» і др. Адначасова створаны і такія яскравыя фільмы мастацкай кінематографіі, як «Сказанне аб зямлі Сібірская», «Сельская настаўніца», «Рускае пытанне» і інш.

Перад работнікамі беларускага кіно, як і раней, стаіць задача стварэння выдатных мастацкіх карцін аб жыцці і барацьбе нашай нацыі. Але для гэтага патрэбна поўная перабудова работ нашых кіноўстаноў, умацаванне кіностудыі творчымі дзеячамі высокай кваліфікацыі.

Прысуджэнне сталінскіх прэміяў за работы ў галіне літаратуры і кінематографіі з'яўляецца вялікай і радаснай падзеяй у жыцці нашых пісьменнікаў і дзеячоў кіно. Гэта не супакоіць іх на дасягнутым, а будзе натхняць на яшчэ больш глыбокае адлюстраванне жыцця савецкага грамадства, яго няспыннага руху і развіцця.

Савецкія пісьменнікі і дзеячы мастацтва павінны зрабіць галоўным героем сваіх твораў нашай сучаснага чалавека, глыбока раскрыць яго духоўнае аблічча, паказаць яго перадавыя якасці.

Уся наша творчая дзейнасць мусіць выходзіць з гістарычных пастаноў ЦК ВКП(б) аб літаратуры, тэатры, кіно, музыцы, з даклада таварыша Жданова «Аб часопісах «Звязда» і «Ленінград», а таксама з яго выступленняў на філасофскай дыскусіі і на нарадзе дзеячоў савецкай музыкі ў ЦК ВКП(б).

Мы павінны ўзмацніць барацьбу з рышткамі фармалізма, якія працягваюцца не толькі ў галіне музыкі, але і ў літаратурных творах і ў выяўленчым мастацтве. Усё гэта будзе садзейнічаць ідэяна-мастацкаму росту нашых пісьменнікаў, мастакоў, артыстаў, кампазітараў, дзеячоў кіно і забяспечыць новы ўздым літаратуры і мастацтва.

Да новых творчых поспехаў, да новых заваяў у галіне літаратуры, тэатра, выяўленчага мастацтва, музыкі, кінематографіі!

Другі рэспубліканскі з'езд мастакоў

З 2-га па 5-га красавіка 1948 года ў памяшканні Мінскага Дома партыйнай асветы праходзіў другі Рэспубліканскі з'езд савецкіх мастакоў БССР.

З'езд адкрыў уступнай прамовай старшыня камітэта па скліканню другога з'езда мастакоў БССР П. Лютаровіч.

У прэзідыуме т.т. І. Тур, М. Іаўчук, А. Эльман, Н. Красоўскі, П. Лютаровіч, П. Броўка, В. Бяльчэвіч, Біруля, Я. Зайцаў, З. Азгур, Я. Ражскі, Ф. Мадораў, Грыцэнка і другія.

Пад бурны воплескі ўсёй залі выбраецца ганаровы прэзідыум у складзе членаў Палітбюро ЦК ВКП(б) на чале з таварышом Сталіным.

Ад Саюза савецкіх мастакоў СССР і мастакоў г. Масквы з'езд вітаў мастак Я. Ражскі.

Першым пытаннем былі заслуханы даклады М. Кацара «Выяўленчае мастацтва БССР за 30 год і задачы далейшага развіцця» і спраўдана даклад І. Ахрэмчыка аб рабоце Праўлення Саюза савецкіх мастакоў БССР.

Пасля дакладаў разгарнуліся спрэчкі. У сваім блытаным выступленні Антон Ус імкнуўся скарыстаць трыбуну з'езда для прапаганды чужых савецкаму выяўленчаму мастацтву поглядаў. Пад імям барацьбы з фармалізмам, а на сутнасці для таго, каб адвесці удар ад сапраўдных носьбітаў фармалізма, ён пры дапамозе ілжывых аргументаў імкнуўся давесці, што творчасць выдатнага майстра рэалістычнай скульптуры З. Азгура, які стварыў шмат твораў аб нашых гераічных сучасніках, быццам-бы пазбаўлена зместу.

Гэтае дэмагагічнае сцверджанне А. Уса, які і другія яго блытанія палажэнні былі рэзка раскрытыкаваны ўдзельнікамі з'езда, што выступілі ў спрэчках.

Аб неабходнасці адлюстравання мастакамі ў новых творах актуальных тэм сучаснасці гаварыў З. Паўлюскі.

Нават цяпер, — значае ён, — калі мы рыхтуемся да мастацкай выставкі, прысвечанай 30-годдзю БССР, некаторыя таварышы мяркуюць працаваць над застарэлымі тэмамі. Трэба аддаваць асноўную ўвагу тэмам гераізма савецкіх людзей на фронтах Айчыннай вайны, а таксама свечасова адгукацца на вялікія падзеі, якія адбываюцца цяпер у нашай краіне.

На пашырэнні тэматыкі спыніўся П. Гаўрыленка. Ён адзначыў, што на мінулай мастацкай выставцы на адну і тую-ж тэму былі прадстаўлены карціны трох мастакоў — Гугеля, Цвірко і Шыбніёва. Было б лепш, калі-б у часе падрыхтоўкі да новых выставак Праўленне Саюза мастакоў пэўным чынам вызначала тэматыку новых твораў, арыентаваў мастакоў на ўсебаковае адлюстраванне савецкай рэчаіснасці.

Мастак І. Дмухэйла, К. Максімцаў, А. Астроўскі, В. Панамароў, якія жыюць у абласных цэнтрах, крытыкавалі дрэнную работу Праўлення Саюза мастакоў за адсутнасць сапраўднай дапамогі маладым мастакам пераферы.

М. Керзін спыніўся на разглядзе творчасці скульптараў З. Азгура і А. Глебава.

— Адно з першых месцаў у скульптурнай Беларусі, — гаворыць М. Керзін, — належыць З. Азгуру. Яго работы становяць аснову грамадскага.

Не глядзячы на значныя дасягненні, у творчасці З. Азгура ёсць і недахопы. З. Азгур амаль усе партрэты вырашае фронтальна. Гэтым ён у значнай ступені з'яўжае свой дыяпазон. Мы маем права патрабаваць ад скульптара больш глыбокага раскрыцця тэмы.

З кампазіцыйных работ вызначыўся скульптурны група Глебава «М. Горкі і Янка Купала». Алмаз і ў ёй ёсць недахопы.

М. Керзін значную ўвагу ў сваім выступленні аддае пытанню падрыхтоўкі і выхавання маладых кадраў. Паколькі ў рэспубліцы няма вышэйшай навучнай установы для вучобы мастакоў, ён прапонуе прымацоўваць адольную моладзь да выдатных майстроў, з тым, каб яны дапамагалі моладзі ў павышэнні прафесійнай адукацыі і ў далейшым творчым росце.

З вялікай прамовай на з'ездзе выступіў намеснік Старшыні Саюза Міністраў БССР А. Эльман. Ён адзначыў, што за год Савецкай вайны ў Беларусі вырасла шмат таленавітых майстроў. Аб гэтым сведчыць той факт, што 39 работ беларускіх мастакоў і скульптараў былі экспанаваны ў Маскве на выставцы, прысвечанай 30-годдзю Савецкай улады. Але нельга спыніцца на дасягнутым. Нашы мастакі яшчэ не адлюстравалі ўсю веліч барацьбы савецкага народа з ворагам, не далі твораў аб 5-м удары Савецкай Арміі, шырока не паказалі тытанічнай партызанскай барацьбы на Беларусі. Нам неабходна адлюстраванне, таксама, па-фас аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі краіны, паказаць гераічныя сацыялістычныя паляў. Напісанню высокамастацкіх твораў павінна садзейнічаць прычыпавая крытыка і самакрытыка. Праўленне Саюза мастакоў не стварыла сапраўднай творчай атмасферы, не вяло барацьбы з групаўшчынай, не арганізоўвала творчай і палітычнай вучобы. Далей т. Эльман спыняецца на некаторых фармалістычных недахопах, якія ёсць у карцінах мастакоў Касмачова і Шаўчэнка.

А. Эльман адзначыў, што выступленне А. Уса было тэндэнцыйным, і дэзарыентавала А. Ус імкнуўся, супрацьстаўляючы класічнае мастацтва сучаснаму савецкаму мастацтву і па сутнасці адмаўляў дасягненні савецкага выяўленчага мастацтва. Трэба выкарыстаць правы фармалізма ў мастацтве і сустрэць 30-годдзе Савецкай Беларусі новымі выдатнымі творами.

Аб рабоце мастакоў, якія працуюць у галіне графікі, гаварыў у сваім выступленні Я. Красільніцаў.

Крытыкуючы выступленне А. Уса Шаўчэнка ў сваёй прамоўе спыніўся на пытанні выхавання мастацкіх кадраў, якія жыюць на пераферы. Саюз мастакоў не казлае ім творчай дапамогі, не цікавіцца іх ростам.

Тав. Гуціў адзначыў, што кніжная графіка слаба асветлена дакладчыкамі, хоць гэта найбольш масавы від выяўленчага мастацтва. Кіраўнікі Саюза мастакоў нават не ведаюць, хто працуе над афармленнем кнігі. І. Ахрэмчык папракае графікаў за тое, што яны, афармляючы кнігу, нібыта займаюцца другараднай справай, а не галоўнай — станкавай графікай. І т. Ахрэмчык, і старшыня секцыі графікі т. Лейтман не цікавіліся

становішчам кніжнай графікі. Новае Праўленне Саюза мастакоў павінна дапамагчы стварэнню пры выдасці мастацкага савета, заняцца сапраўдзенаму пытанню афармлення кнігі.

Рэзка крытыкуючы І. Ахрэмчыка за адсутнасць крытыкі і самакрытыкі ў Саюзе мастакоў, т. Тарасікаў дапусціў няправільнае сцверджанне, нібыта творы старэйшых беларускіх мастакоў, прадстаўленыя на выставцы, прысвечанай 30-годдзю Савецкай улады, не маюць ніякай вартасці, што ў іх няма чаму вучыцца маладым мастакам. Абвясціўшы натуралізм галоўнай небяспекай для беларускага выяўленчага мастацтва, ён спрабаваў абвясціць натуралістамі такіх мастакоў, як усім вядомыя Пэн, Волкаў, Ахрэмчык. Адамуляў значэнне іх творчасці і сцвярджаў няправільную думку, што ў выяўленчым мастацтве няма правы фармалізма.

Паглыбляючы сваю грубую памылку, ён скаціўся да нізкапаказнасці перад буржуазнымі мастакамі Захаду і ўсхваляў творчасць буржуазнага французскага фармаліста Сызана.

У сваіх выступленнях мастакі рэзка раскрытыкавалі груба фармалістычныя погляды Тарасікава.

Мастак А. Гугель крытыкаваў Праўленне Саюза мастакоў за дрэнную пастаноўку ідэяна-выхаваўчай работы. Праца мастакоў, што жыюць на пераферы, ідэяна не накіравана, пушчана на самацёк.

У сваёй прамоўе Заір Азгур гаварыў аб адсутнасці прынцыповай творчай крытыкі, што перашкаджае росту мастакоў, і спыніўся на творчых пытаннях.

— Ствараючы гераічныя партрэты савецкіх людзей, — гаворыць т. Азгур, — савецкія мастакі павінны раскрыць у першую чаргу іх унутраны свет, а не вонкавыя, знешнія рысы. Некаторыя мастакі, замест цэласных палатнаў, ствараюць толькі фрагменты, не паказваюць узаемаадносін асобы да падзей. Якія карціны трэба вызначаць не памерамі палатна, а памерамі ідэі, якая закладзена ў ёй. Гаворачы аб пейзажным жывапісь, Азгур адзначыў, што пара пакінуць пясчэй нашай сацыялістычнай сучаснасці.

З цікавымі прамовамі выступілі Я. Ражскі і Ф. Мадораў. У спрэчках таксама выступілі Л. Лейтман, Б. Малкін, Я. Красоўскі, А. Кроль, Я. Зайцаў, Я. Марозаў, А. Марыкс, А. Палеес, У. Сухарверхаў, А. Шыбніёў і іншыя.

Цэла было сустрэта ўдзельнікамі з'езда выступленне народнага мастака БССР В. К. Бяльчэвіча-Бірулі.

Пасля заключнага слова т. Ахрэмчыка з дакладам аб падрыхтоўцы да Рэспубліканскай мастацкай выставкі, прысвечанай 30-годдзю БССР, выступіў мастак Я. А. Зайцаў.

З'езд аднагалосна зацвердзіў рэзалюцыю, у якой работа Праўлення Саюза савецкіх мастакоў БССР за справядлівы перыяд прызнана недавальняючай.

З'езд выбраў новае Праўленне Саюза савецкіх мастакоў БССР і рэвізійную камісію. У склад Праўлення Саюза савецкіх мастакоў БССР выбраны: Бяльчэвіч-Біруля, Зайцаў, Полавеў, Азгур, Керзін і інш.

Пад бурны апладысменты ўдзельнікі з'езда прынялі Вялікаму правадору народнаму Іосіфу Вісар'янавічу Сталіну.

Лаўрэат Сталінскай прэміі Максім Танк.

П. КАВАЛЁЎ

ПАЭТ-ГРАМАДЗЯНІН

Прыемна і радасна ўсёй нашай пісьменніцкай арганізацыі ад таго, што сям'я лаўрэатаў Сталінскай прэміі ў нашай літаратуры расце. Максім Танк — шосты па ліку беларускі пісьменнік, які атрымаў гэтак высокае і ганаровае званне.

Радасна адзначаць, што званне лаўрэата Сталінскай прэміі атрымаў паэт, творчасць якога цесна звязана з Заходняй Беларуссю, якая доўгія гады была ў заняволенні і толькі пры дапамозе Савецкага ўрада, камуністычнай партыі і таварыша Сталіна была вызвалена і з'ядналася ў адзінай беларускай савецкай дзяржаве.

Разам са сваім народам ён арычыў усё жыццё. З юнацкіх год Максім Танк — актыўны ўдзельнік рэвалюцыйна-вызваленчай барацьбы ў былой Заходняй Беларусі. Ён з'яўдзіў усё чарар акупацыйнага ўціску, які доўгія гады панаваў у Заходняй Беларусі. Паэт праішоў многа верст этанічнымі дарогамі, турэмныя краты хаваў ад яго сонца.

Вера ў народ, вера ў яго рэвалюцыйную сілу, вера ў вялікі Савецкі Саюз ні на хвіліну не пакідалі паэта-барацьбіта.

Само жыццё напоўніла паэзію Максіма Танка матывамі грамадзянскага гучання. Яго творы — заклік, яго творы — суровы і прадыўны лепасік барацьбы працуючага народа Заходняй Беларусі за сваё вызваленне. Яго творы — гэта імкненне да сваіх родных братоў, да вольных, шчаслівых савецкіх людзей. Таму так гарача сустраў паэт вызваленчы паход Савецкай Арміі ў Заходнюю Беларусь:

Здарова, таварышы! Доўга чакалі Мы вас і чакала ў няволі зямля, Не раз углядаліся ў сіня далі, Не раз выхадзілі да сонца на шлях!

Пасля вызвалення Заходняй Беларусі Максім Танк актыўна ўключыўся ў сацыялістычнае будаўніцтва. Ён стварыў рад выдатных вершаў пра веліч Савецкай Радзімы, пра вялікую пераўтваральную сілу савецкага ладу, пра калгаснае будаўніцтва, пра здзяйсненне Сталінскага планаў, пра магутнасць Савецкай Арміі.

У год Вялікай Айчыннай вайны Максім Танк — разам з народам, ён у радаў актыўных абаронцаў сваёй Савецкай Радзімы. Пафесна зважыў паэта гучыць з першых дзён Айчыннай вайны: Не шкадуіце, хлопцы, порыху, Куль гарачых і гранатаў, Усе, каму свабода дорага,

Падмайцеся на ворагаў, На катаў!
У гэты час грамадзянскае гучанне паэзіі Максіма Танка набывае яшчэ большую сілу. Паэт не мысліць сваё жыццё, сваё існаванне без свабоды роднай краіны. Паэт піша паэму «Янук Сяліба», — пра ўсенародны партызанскі рух у заходніх абласцях Беларусі, палымныя вершы на тэмы барацьбы за чэсць і свабоду Айчыны. Творы Максіма Танка сталі бліжэй і дарагімі мільёнам чытачоў Савецкага Саюза.

На раштваннях вялікіх аднаўленчых работ нарадзілася кніга вершаў Максіма Танка «Каб ведалі». Гэта высокакаўна і высокамастацкая кніга, у якой паэт дамагае свае сапраўднай творчай сталасці, годзе паэта-грамадзяніна, якое хваляюць самыя надзённыя пытанні сучаснасці.

І вось пяюць і муляры, і цеслі, Аж рыштванаяў гулькі лес звінціць, Аж паўстаюць з руінаў безнадзейныя дзедныя дзедныя.

Кварталы новых гмаху-камяніц...

І ў гэты-ж час паэт зоркім вокам глядае ўвесь свет, творчасцю сваёй сцвярджае магутнасць любімай Савецкай Радзімы, выказвае глыбокую грамадскую трывогу аб лёсе свету, хома, каб усе ведалі пра імперыялістычныя намеры распачаць новую вайну і былі пільнымі, цвёрда, непахісна верыць у набліжэнне сонечнага дня камунізма. Праз усе кнігі, у кожным яе вершы чытаць чужы голас савецкага патрыяты, які звязаны з лёсам сваёй Радзімы, як «вясна ў зямлі», як «жывое вецце з карэннем дрэва». Тэма савецкага патрыятызма — асноўная ў зборніку «Каб ведалі», гэтая тэма цэментуе ўсё напісанае паэтам за апошнія гады, бо:

Няма штыкоў, якіх-б нас скрыталі, І хмар, якіх-б засланілі дзень, І сілы, роўнай мужнасці і сіла, Што, разгарнуўшы сталінскі крылі,

Да славы неумірчай нас вядзе. Высокую ацэнку атрымалі вершы Максіма Танка таму, што яны ёсць лепшыя, што створаны ў нашай паэзіі за апошнія гады.

Максім Танк знаходзіцца ў росквіце сваіх творчых сіл і таленту. Няма сумнення, што на высокую ўзнагароду паэт адкажа новымі творчымі здабыткамі. Пажадаем-жа лаўрэату Сталінскай прэміі — Максіму Танку творчых поспехаў на карысць любімай Савецкай Радзімы, савецкага народа, на славу вялікай партыі Леніна — Сталіна, на справу камунізма.

Першы з'езд Беларускага Тэатральнага Аб'яднання

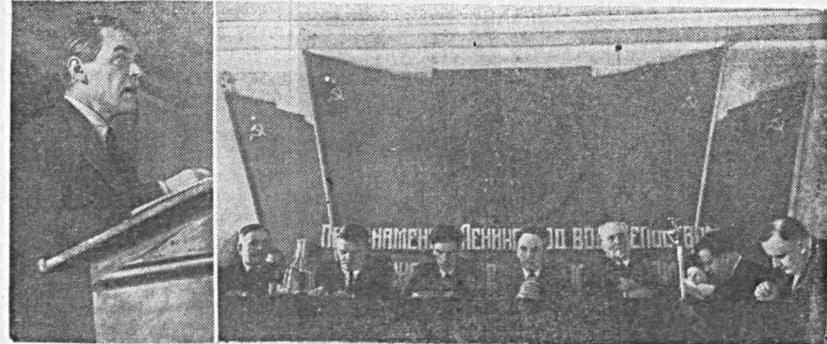
12 красавіка ў Мінску адкрыўся першы рэспубліканскі з'езд членаў Беларускага Тэатральнага Аб'яднання (БТА), прысвечаны 125-годдзю з дня нараджэння выдатнага рэжысера драматурга А. Н. Астроўскага.

Удзельнікі з'езда праслухалі даклад Я. Рамановіча на тэму «Жыццё і творчасць А. Н. Астроўскага». Пасля даклада будзе паказаны спектакль Ваўкі і авечкі ў выкананні артыстаў тэатра імя Янкі Купалы.

З'езд заслухае таксама справядлівае ацэнкі — старшыні Беларускага Тэатральнага Аб'яднання Л. Александровіч аб рабоце Аргкамітэта БТА і складзе С. Бірылы — аб дзейнасці рэвізійнай камісіі БТА.

На з'ездзе таксама будзе прагучаны даклад начальнікам Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савеце Міністраў БССР П. Лютаровічам — «Беларускае мастацтва за 30-годдзі БССР і яго перспектывы».

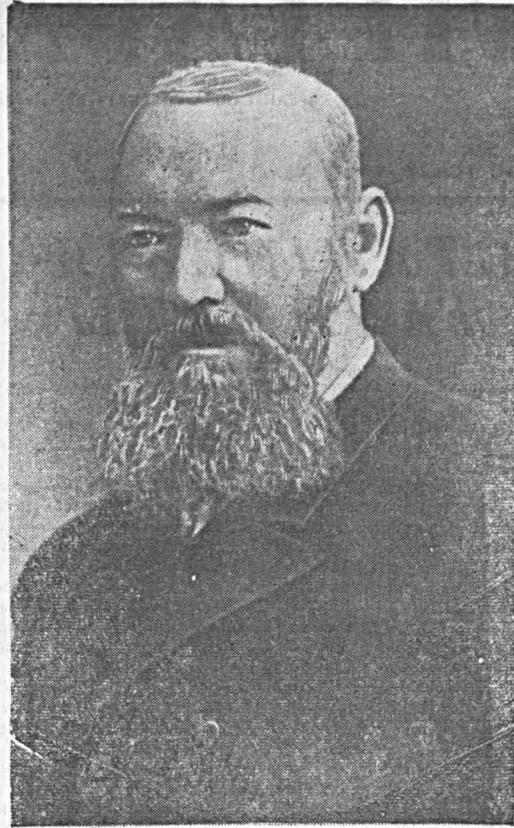
У заключнае дэлегаты з'езда прымуць статут Беларускага Тэатральнага Аб'яднання і выбяруць Праўленне.

У прэзідыуме 2-га рэспубліканскага з'езда Саюза савецкіх мастакоў (справа—налева): намеснік Старшыні Саюза Міністраў БССР А. П. Эльман, начальнік Кіраўніцтва па справах мастацтва пры Савеце Міністраў БССР П. В. Лютаровіч, народны мастак РСФСР і БССР В. К. Бяльчэвіч-Біруля, народны мастак БССР З. Азгур, заслужаны дзеяч мастацтва БССР Я. Зайцаў, заслужаны дзеяч мастацтва БССР Ф. Мадораў, нам. старшыні аргкамітэта Саюза мастакоў СССР Я. Ражскі. На трыбуне — заслужаны дзеяч мастацтва БССР І. Ахрэмчык. Фота Г. Бугаенкі.

Да 125-годдзя з дня нараджэння вялікага рускага драматурга А. Н. Астроўскага

Астроўскі і савецкі тэатр

А. Н. АСТРОВСКИ

ТВОРЫ ВЫДАТНАГА РУСКАГА ДРАМАТУРГА НА БЕЛАРУСКАЙ СЦЭНЕ

Песы А. Н. Астроўскага назвуліся ўвайшлі ў рэпертуар Беларускага тэатра, які шчыльна звязаны з культурай рускага народа. У тэатры імя Янкі Купалы пастаўлены: «Без віны вінаваты», «Ваўкі і авечкі», «Позняе каханне» і «Заправаваны хлеб» (рэжысёр Л. Літвінаў). У спектаклях тэатра імя Якуба Коласа «Беспасажніца», «Не ўсе катэжы масленіца» (рэжысёр В. Мейраўскі) пастаўлены ў тэатры імя Ленінскага камсамола. Пастаноўка «Прыбытковы месяц» была ажыццэўлена Я. Мір-вічам у Тэатры юнага гледача. Значна ўвага п'есам А. Астроўскага аддае калектывамі абласных тэатраў. У Магілёве пастаўлены п'есы: «Позняе каханне», «Жаніцьба Бальзамінава», «Ваўкі і авечкі»; у Пінску — «Без віны вінаваты»; у Гродні — «Праўда добра, а шчасце лепей»; у Баранавічах — «Жаніцьба Бялугіна». У 1948 годзе рэспубліканскімі і абласнымі тэатрамі будуць пастаўлены дзесяць п'ес драматурга. Сярод іх такія вядомыя творы, як «Шалёныя грошы» (тэатр імя Янкі Купалы), «Лес» (тэатр імя Якуба Коласа), «Апошняя ахвяра» (Рускі тэатр БССР), «Не ўсе катэжы масленіца» і «Свецкі дзень» (тэатр імя Ленінскага камсамола), «Жаніцьба Бялугіна» (Магілёўскі абласны тэатр), «Лес» і «На бойкім месцы» (Палескі абласны тэатр), «Не ўсе катэжы масленіца» (Гродзенскі абласны тэатр) і «Без віны вінаваты» (Баранавіцкі абласны тэатр).

Пераклады п'ес Астроўскага на беларускую мову

Беларускае Дзяржаўнае выдавецтва неаднаразова выпускала ў свет драмы і камедыі А. Н. Астроўскага ў перакладзе на беларускую мову. Беларускім аддзяленнем Усеаўскага дома народнай творчасці імя Н. К. Крупскай у 1937 годзе былі надрукаваны камедыі «Гарачы сэрца» (пераклад К. Чорнага) і «Не ўсе катэжы масленіца».

У БІБЛІЯТЭКАХ БАБРУЙСКА

Бібліятэкі горада Бабруйска дзейна рыхтуюцца адзначыць 125-годдзе з дня нараджэння вялікага рускага драматурга А. Н. Астроўскага. Абласная бібліятэка імя Горкага аформіла выстаўку літаратуры і з'яўляецца ў ілюстрацыям п'есы «Наздыліца», у пастаноўцы Маскоўскага Мастацкага тэатра. На выстаўцы прадстаўлены кнігі, артыкулы і партрэты драматурга. Цікавае мерапрыемства праводзіць гарадская бібліятэка імя Пушкіна, якая ў красавіку арганізуе вялікі літаратурна-мастацкі рэцэнт, прысвечаны А. Н. Астроўскаму. На вечары будзе прачытаны даклады: «А. Н. Астроўскі — вялікі рускі драматург». Чытачы

Да слаўнага юбілею

Працоўныя Брэсцкай вобласці шырока адзначаюць 125-годдзе з дня нараджэння вялікага рускага драматурга А. Н. Астроўскага. У абласной і раённых бібліятэках арганізуюцца выстаўкі твораў драматурга. На прадыярствах і ва ўстановах Брэста, у алгасах і вёсках вобласці праводзяцца даклады і гутаркі аб жыцці творца А. Н. Астроўскага. У дзень юбілею тэатры Ленінскага камсамола пакаа прэзенту сьпектакля «Свецкі дзень».

Праф. С. ДУРЫЛІН

лібрэта для опер Чайкоўскага, Сярова і іншых, рад перакладных п'ес Тэренцыя, Шакспіра, Сервантэ, са, Маківелі, Гальдоні і іншых, я маю артыкулаў аб тэатры, аб выхаванні артыстаў і вялікую колькасць лістоў, у якіх ён адкідае на неадкладнай патрэбы рускага тэатра.

Астроўскі меў поўнае права сказаць: я стварыў «цэлы народны тэатр». Ададаўшы ўсе жыццё тэатру, драматург працаваў і хацеў працаваць для самых шырокіх колаў народа гледача.

Яшчэ ў 1874 годзе, у сваім артыкуле пра Астроўскага, І. А. Ганчароў, адзначаючы, што «апошнія п'есы Астроўскага сустракаюцца і ў друку, і на сцэне дастаткова холадна», хоць некаторыя з іх — «Лес», «Шалёныя грошы», «Гарачы сэрца» — «можна аднесці да групы лепшых яго твораў», вельмі дакладна і трапа паказваў, адкуль ідзе гэтая «халоднасць» да п'есамініка. «Вышэйшы клас не ведае Астроўскага амаль зусім... і пагэтану зусім не цэніць яго». Драматург, — сцвярджае аўтар «Аб'ява», — «не патрапіў густу і разуменню гэтага класа». Але Астроўскі «патрапіў» другому класу: «вельзіарная большасць і пісьменных і непісьменных прыхільцаў ведаюць яго толькі па сцэне і любяць... Цэняць адчуваннем, якое наводзіць іх на меркаванні аб праўдзівасці, нораваў, звычаяў, слабасці і добрых, сімпатычных бакоў, якія паказваюцца на сцэне».

Праўдзівым год сам Астроўскі пісаў: «сцены існуючых тэатраў вядуць... У іх няма месца для той публікі, для якой хочуць пісаць і абавязаны пісаць народныя пісьменнікі... Драматычная пазіцыя бліжэй народу, чым усе астатнія галіны літаратуры: усклікі іншых твораў пшунца для адзуканых людзей, а драмы і камедыі — для ўсяго народа. Гэтая блізкасць да народа ніколі не прыняла драматычнай пазіцыі, а, наадварот, палвойвае яе сілы і не дае ёй апашліцца і здрабнець: і толькі тая творы перажыві, якія былі сапраўды народнымі ў сьвеце дома; такія творы з цягам часу робяцца зразумелымі і каштоўнымі для дружнага народа, а, нарэшце, і для ўсяго свету».

Такія творы самога Астроўскага. Яго тэатр — сапраўды народны тэатр. Гэта стала выразна відаць тады, калі Вялікага Кастрычніцкага сацыялістычнага рэвалюцыя адчыніла дзверы ўсіх тэатраў перад самым шырокім дэмакратычным гледачом горада і вёскі і стварыла рад новых відаў тэатра. Тэатры Савецкай Арміі, тэатры рабочай моладзі, тэатры юнага гледача, калгасныя тэатры, вандруюныя і г. д. і г. д. — ва ўсіх гэтых тэатрах Астроўскі заняў першае месца ў класічным рэпертуары.

Тэатр імя Янкі Купалы ў дні вайны і ў пасляваенны час прарабіў значную творчую працу ў справе сцэнічнага ўвасоблення драматургі А. Н. Астроўскага. За гэты перыяд Л. Літвінаў паставіў «Позняе каханне» і «Заправаваны хлеб», а Л. Рахленка аднавіў у новай рэдакцыі камедыю «Ваўкі і авечкі». П'есы выдатнага прадстаўніка рускага крытычнага рэалізму XIX стагоддзя Астроўскага адзначаюцца вострым сацыяльным зместам. Яны вызначаюцца паводле думкі Дабралюбова, «папашанай да чалавечай натуре і асобы наогул» і «глыбокай неспрымальнай нянавісцю да тых уплываў, якія так затрымліваюць і кілячаць нармальнае развіццё асобы». У яго п'есе, піша вялікі крытык, ярка раскрываецца «знешні прыгнет, цяжар абставін, якія душыць чалавека».

Із Астроўскага ў спектаклі «Позняе каханне» з найбольшай паўнатай, на нашу думку, увасоблены ў вобразе Людмілы (артыстка І. Ждановіч) і, у пэўнай ступені, у вобразе Нікалая Шаблова (артыст Б. Платонаў).

Людміла Ждановіч нясе ў сваім сэрцы пацучце, якое вабіць сваёй шчырасцю і чыстатой. Яна захопленая высокароднымі ідэаламі і марамі аб шчасці. Свёжым думкі Людмілы супрацьстаўлены людзям, прагным да нажывы. Да паразітычнага жыцця, якое грунтуецца на па-

Калі ў 1916 годзе (апошні год дэвалюцыйнага тэатра) п'есы Астроўскага вытрымалі толькі 2.195 прадстаўленняў па ўсёй Расіі, дзк у 1939 годзе ў прафесіянальных тэатрах СССР п'есы драматурга вытрымалі 12.913 прадстаўленняў. Гэтая лічба гаворыць сама за сябе.

Яшчэ больш здзіўляючым з'яўляецца поспех Астроўскага там, дзе рабочыя і калгаснікі самі з'яўляюцца і сцэнічнымі выканаўцамі, і гледачамі, і поўнымі гаспадарамі рэпертуара — у самадзейным тэатры. Тут поспех Астроўскага-драматурга надзвычайны.

«Паводле афіцыйных дадзеных, якія апублікаваны напрыкладні VIII Надзвычайнага з'езда Саветаў, мы маем звыш 60.000 калгасных драмгуртоў, — чытаем у кнізе Галева «Астроўскі ў тэатральнай самадзейнасці». — Калгасны драмгурток у сярэднім ставіць дзесяць спектакляў у год. Гэта значыць — 600.000 спектакляў у год па ўсёй сетцы. 19—20 працэнтаў гэтай сеткі складаюць 120.000. Дадаўшы сюды яшчэ пэўных 30.000 пастаноўак у рабочых, армейскіх клубах, школах і г. д., і вы атрымаеце зусім рэальную лічбу, якая адпавядае існасці: п'есы Астроўскага ідуць штогодна на нашых клубных сценах 150.000 разоў... Сто пачынаецца тысяч спектакляў Астроўскага, пастаўленых за год самім народам! Іншымі словамі: трыццаць мільёнаў гледачоў, якія бачылі гэтыя спектаклі, таму што сярэдняя колькасць клубнай аўдыторыі — 200 чалавек».

Самыя шырокія колы рабочых і калгаснікаў любяць Астроўскага як свайго, сапраўды народнага драматурга.

Неўвага забываецца, што гэтыя астранамічныя лічбы датычацца толькі да п'ес Астроўскага ў тэатрах, якія даюць прадстаўленні на рускай мове. А між тым, нялёгка назваць такі тэатр братніх народаў нашага Саюза, які аставаўся б у баку ад Астроўскага. Выдатныя спектаклі драматурга («Навальніца», «Прыбытковы месяц», «Апошняя ахвяра», «Без віны вінаваты», «Заправаваны хлеб» і іншыя) паказваліся і паказваюцца ў тэатрах Беларускай, украінскіх, грузінскіх, армянскіх, узбекскіх і многіх іншых.

Астроўскі за год рэвалюцыі і савецкай улады зрабіўся драматургам многіх братніх народаў. Ні цяжкасці перакладаў, ні своеасаблівы бытавога асяродка, намалая вагна аўтарам, не перашкодзілі вялікаму драматургу заняць пачэснае месца на сценах шматлікіх тэатраў нашай краіны. Гэты вельзіар, зусім выключны поспех Астроўскага ў мільёнаў савецкіх гледачоў (у гэтым выразе няма ніякага пераўвельчэння) прымушае глыбей зірнуць у творчасць драматурга, пераасэнсаваць многія з'явы, яму ўласцівыя.

паставіць новыя пытанні для вывучэння Астроўскага, прад'явіць новыя патрабаванні да выканаўцаў яго вобразаў.

Калі паставіць пытанне — што дае Астроўскі сучаснаму гледачу, чым узабагае драматург пацучце, думкі і волю савецкага гледача і выканаўца, — дзк адказ можа быць толькі адзін: сурова крытыкуючы мінулы рэчаіснасць старой дарскай Расіі, Астроўскі дае савецкаму гледачу і выканаўца радзіну на чалавек, радзіць жыцця.

Такія п'есы драматурга, як «На кожнага мудраца хапае прагата», «Шалёныя грошы», «Ваўкі і авечкі», ніколі яшчэ не выконваліся так асэнсавана, як у савецкія гады.

Астроўскі ніколі не змякчаў фарбаў пры абмалёўцы цемры і прыгнёту. Кацярына («Навальніца») — гэты светлы промень у цёмным царстве — гіне ў волжскім віры. У п'есе з вельмі характэрнай назвай «Ваўкі і авечкі» спраўляюць урачыстасць драпежныя ваўчыныя норавы. Але якую б ваўчыную урачыстасць, якую б кабаніхіну ўдачу ні маляваў Астроўскі, — ён не дазваляе гледачу паверыць у трываласць гэтых ваўчых парадкаў у жыцці, у непакіснасць закона і ўлады дзікіх і мурзавецкіх.

Астроўскі палымна верыць у невычарпальнасць сіл свайго народа, у гартоўнасць яго волі. Спымноўчыся, як пісьменнік, на цёмных старонках сучаснага (эпоха 1850—1870 гг.), ён заўсёды памятае пра тое, што ў мінулым рускага народа былі вызваліцелі Мініны (драматычная хроніка «Мінін»), былі асветнікі Кулібіны (Кулігін — «Навальніца»). Яшчэ больш шчыра перакананы Астроўскі, што будучыня народа не можа залежаць ні ад недарэчнай каманды тупых генералаў круціцкіх, ні ад прыгонніцкага бізуса ўланбекавых, ні ад катаржнага рубля большых, — будучыня гэтай залежыць толькі ад магучай сілы народнага розуму і волі. Рускі народ — слаўны для драматурга ў яго выдатным гістарычным мінулым, варты любіць і павагі ў яго сучасным, але яшчэ больш вялікі ён у сваёй будучыні, якая не можа не быць вартай яго гістарычнай працы і подзвігаў.

Астроўскі — мастак вялікага сацыяльнага аптымізму; ён таму народны пісьменнік, што ў яго і жыццёадчуванне — самога рускага народа, які ўсведамляе сябе ў гісторыі творца, барацьбы і пераможца.

У драматурга паказана ўсё цёмнае і злоснае, што было ў тагочаснай рэчаіснасці; усё гэта толькі пераваля, праз які рускі народ бясспрэчна і хутка прайдзе.

Савецкі гледач чулы: ён справядліва ўспрымае гэтую непакісную веру пісьменніка ў свой народ, ён адчувае любоў драматурга да тых яго герояў з народнага асяродка, у сумленных душах і чыстых сэрцах якіх пасеяна насенне светлай будучыні.

Не адна «Кацярына» — светлы

промень у Астроўскага. Належыць уважліва ўчытацца ў назвы некаторых яго п'ес: «Гарачы сэрца», «Позняе каханне», «Апошняя ахвяра», «Сэрца не камень», «Не ад свету гэтага», каб зразумець, што гэтыя п'есы ўяўляюць сабою раздзелы з адзінай аповесці пра рускую жанчыну, якая нясе святло і цеплыню ў жорсткае і халоднае асяроддзе хрукавых і барабошавых. Агульным змест гэтых п'ес, асноўны іх сэнс — гэта подзвіг жаночага сэрца, якое спраўляе ўрачыстасць свайой маральнай перамогі над цёмнай жорсткасцю старога побыту.

Галарыя жаночых вобразаў зыкачываецца ў Астроўскага выдатнымі вобразам Круціцкай («Без віны вінаваты») — артыстычнасці, якая нясе ў глухую правінцыю высокародны светач мастацтва.

Не менш рознастайная светлая галарыя і мужчынскіх вобразаў драматурга. У ёй ёсць людзі розных відаў працоўнага подзвіга — ад старога настаўніка Іванова («У чужым піру пахмелле») да геніяльнага вучонага механіка-самавука І. П. Кулібіна, намалёванага ў «Навальніцы» пад імем Кулігіна. Галарыя гэтых заканаўцаў гістарычным вобразам Мініна, народнага правядыра і вызваліцеля ў эпоху «вялікай разурхі» ў пачатку XVII стагоддзя. Гэтае «светлае царства» Астроўскага дарагое і блізкае савецкаму гледачу: у ім народны драматург адлюстравуе свае надзеі на тых, хто рана ці позна пакладзе канец «цёмнаму царству» круціцкіх і кнуравых.

Надзеі вялікага пісьменніка збыліся. Астроўскі адлюстравуў у сваёй драматургіі дэпшыя якасці, выявіў запавятыя імкненні свайго народа да святла, праўды і свабоды і гэтым заваяваў любоў народа.

У савецкія гады Астроўскі стаў любімym драматургам для ўсіх братніх народаў нашай краіны. І не магло быць інакш, бо вельмі вялікі агульначалавечы змест і значэнне драматургіі Астроўскага. «Драматычная калізі і катастрофы ў п'есах Астроўскага, — пісаў крытык-рэвалюцыянер Н. А. Дабралюбаў, — усё вынікаюць ад сутыкнення двух партый — старэйшых і маладзёжных, багатых і бедных, савольных і бясспраўных. Ці маглі быць чужымі п'есы Астроўскага народнаму гледачу любой нацыянальнасці, калі Астроўскі, праўдзіва раскрываючы гэтыя калізі, заўсёды і пастаянна ставіць на баку «маладзёжных, бедных, бясспраўных», супроць «старэйшых, багатых, савольных»? Барацьба за сацыяльна справядлівасць, за святло веды і мастацтва, за вызваленне жанчыны ад сямейнага дэспатызму, барацьба за лепшую будучыню для працоўнага народа, барацьба за высокую ідэю чалавечнасці і свабоды, — усё гэтыя матывы выразна і багата гукаць у п'есах Астроўскага і з'яўляюцца прычынай вялікай любі гледачоў і артыстаў усіх народаў савецкай краіны да вялікага драматурга.

Вобразы рускага класіка ў тэатры імя Янкі Купалы

Тэатр імя Янкі Купалы ў дні вайны і ў пасляваенны час прарабіў значную творчую працу ў справе сцэнічнага ўвасоблення драматургі А. Н. Астроўскага. За гэты перыяд Л. Літвінаў паставіў «Позняе каханне» і «Заправаваны хлеб», а Л. Рахленка аднавіў у новай рэдакцыі камедыю «Ваўкі і авечкі».

П'есы выдатнага прадстаўніка рускага крытычнага рэалізму XIX стагоддзя Астроўскага адзначаюцца вострым сацыяльным зместам. Яны вызначаюцца паводле думкі Дабралюбова, «папашанай да чалавечай натуре і асобы наогул» і «глыбокай неспрымальнай нянавісцю да тых уплываў, якія так затрымліваюць і кілячаць нармальнае развіццё асобы». У яго п'есе, піша вялікі крытык, ярка раскрываецца «знешні прыгнет, цяжар абставін, якія душыць чалавека».

Із Астроўскага ў спектаклі «Позняе каханне» з найбольшай паўнатай, на нашу думку, увасоблены ў вобразе Людмілы (артыстка І. Ждановіч) і, у пэўнай ступені, у вобразе Нікалая Шаблова (артыст Б. Платонаў).

Людміла Ждановіч нясе ў сваім сэрцы пацучце, якое вабіць сваёй шчырасцю і чыстатой. Яна захопленая высокароднымі ідэаламі і марамі аб шчасці. Свёжым думкі Людмілы супрацьстаўлены людзям, прагным да нажывы. Да паразітычнага жыцця, якое грунтуецца на па-

Жыццёвы шлях Нікалая Шаблова больш супярэчлівы, чым Людмілы. Нікалай ведае смак «свецкага жыцця» і на практыцы адчуў яго агіднасць. Гэта яшчэ больш абвастрала імкненне юнака да сумленнага шляху ў жыцці. Перад маладым чалавекам часта ўзнікла філасофскае пытанне аб сэнсе жыцця, і ён адказаў сабе: «Як хочацца жыць — так нельга, а як можацца — так не хочацца».

Людміла стада для Нікалая «светлым промнем» у яго бязрад-

Сцэна з пастаноўкі п'есы «Заправаваны хлеб» А. Астроўскага ў Беларускай Дзяржаўнай драматычнай тэатры імя Янкі Купалы. На здымку (злева направа): арт. С. Хацкевіч — Чапурын, арт. Л. Бараноўскі — Карпелуў і арт. Б. Дакальская — Жэня.

Выяўленчае мастацтва Беларускай ССР за 30 год і шляхі яго далейшага развіцця

Даклад М. КАЦАРА на 2-м рэспубліканскім з'ездзе Саюза савецкіх мастакоў*

За 30 год Савецкага Саюза дасягнулі велізарных поспехаў у народнай гаспадарцы і культуры. З адставай у прамысловых адносінах наша краіна ператварылася ў перадавую індустрыяльную дзяржаву.

Толькі ў краіне Саветаў, дзе ўлада належыць працоўным, у краіне, якой кіруе партыя Леніна—Сталіна, магчымы такія велізарныя поспехі ў справе гаспадарчага і культурнага будаўніцтва.

У цяжкіх становішчах знаходзілася мастацтва Беларусі да Кастрычніцкай рэвалюцыі. Соцыяльны і нацыянальны прыгнёт згубна ўплываў на развіццё беларускага тэатра, музыкі, жывапісу, скульптуры. Вытокамі гэтых відаў мастацтва з'яўляліся народная творчасць. Не глядзячы на дзякія ўмовы існавання, таленавіты беларускі народ у тэатры, у творчых жывапісу адлюстроўваў жыццё беларускага народа, яго радасць і гора.

Кадры професійнага мастацтва былі не шматлікімі.

Да рэвалюцыі ў Беларусі не было ніводнага професійнага скульптара. Што датычыцца мастакоў, дык іх лічылася ўсяго некалькі чалавек: У. Кудрыч, Полазаў, Кругер—у Мінску, Ю. Пэн—у Віцебску. Яны групавалі вакол сябе нязначную колькасць вучняў.

Ва ўсе часы братні рускі народ капаматаў бядарускаму народу. У цяжкія гады ўладарства польскіх панцоў, у 17—18 стагоддзях, рускія выратавалі беларусаў ад дэнацыяналізацыі, а іх культуру ад знішчэння. У перыяд Кастрычніцкай рэвалюцыі пад кіраўніцтвам камуністычнай партыі і пры непасрэдным удзеле Леніна і Сталіна, пры дапамозе перадавога рэвалюцыйнага рабочага класа Расіі была арганізавана Беларуска-Савецкая Рэспубліка, якая паклала канец уцямку соцыяльнаму і нацыянальнаму прыгнёту.

Найбольш інтэнсіўна мастацкая дзейнасць у гэты час выявілася ў Віцебску. Да рэвалюцыі, як вядома, у Віцебску існавала прыватная студыя мастака Ю. Пэна. Па ініцыятыве мясцовых партыйных арганізацый і ўрадавых органаў на базе гэтай студыі была створана ў 1917 годзе народная школа выяўленчага мастацтва.

Для маўнітаў прапаганды, якія былі высунута ўладзімірам Лычом Леніным, знайшла жывы водгук сярод мастакоў Віцебска.

На плошчах і вуліцах горада былі збудаваны помнікі—бюсты рэвалюцыйным і культурным дзеячам: Карлу Марксу, Фрыдрыху Энгельсу, Лыбнехту, Песталюці. Горад быў упрыгожаны плакатамі, рэвалюцыйнымі лозунгамі і транспарантамі.

На вялікі жаль, карыснае значэнне гэтай дзейнасці ў значнай ступені было зніжана тым, што большасць мастакоў Віцебска стаяла на пазіцыях фармалізма. Рэвалюцыйная тэматыка выкарыстоўвалася імі для прапаганды сваіх антынародных фармалістычных поглядаў.

Дзейнасць фармалістаў—супрацьмагства Малевича, экспрэсіяніста Марка Шагала, сезаніста Фалька і іншых, якія выкладалі ў Віцебскім мастацка-практычным інстытуце, прынесла вялікую шкоду беларускаму мастацтву.

Фармалісты паводзілі сябе вавуліна, прыкравалі рэвалюцыйнай фразеалогіі, яны пад выглядам пролетарскай культуры правягандвалі буржуазную культуру, імкнуліся падпарадкаваць наша мастацтва фармалістычнаму мастацтву капіталістычных краін.

На справадзачных выстаўках работ мастакоў і студэнтаў Віцебскага мастацка-практычнага інстытута пераважалі фармалістычныя работы, варажыя паводле свайго зместу і незразумелыя народу. Антынародная дзейнасць фармалістаў абурала працоўных горада.

На Віцебскім губернскай з'ездзе работнікаў мастацтва гэтай выстаўка атрымала рэзкае асуджэнне. Мясцовыя ўрадавыя органы вырашылі ператварыць мастацка-практычны інстытут у тэхнікум і аздаваць яго работу. Рэарганізацыя была дзручана скульптару М. Керзіну. Для выкладання былі запрошаны мастакі-рэалісты В. Волкаў, М. Эндэ, М. Лебедзева і іншыя.

Пасля заканчэння грамадзянскай вайны цэнтрам беларускай культуры становіцца Мінск. Тут згуртаваецца значная група мастакоў.

Першая Усебеларуская мастацкая выстаўка, арганізаваная ў Мінску ў 1925 годзе, падняла вынікі працы на фронце выяўленчага мастацтва за гады рэвалюцыі. У выстаўцы прынялі ўдзел больш 100 мастакоў не толькі Беларусі, але і іншых гарадоў Савецкага Саюза (Масква, Ленінград і інш.). Тут была шырока прадстаўлена модала. Выстаўка

ахапіла ўсе віды выяўленчага мастацтва: жывапіс, скульптуру, графіку, тэатральнае і дапаможнае мастацтва. Галоўным недахопам у выстаўцы была аналітычнае большасці экспаніраваных твораў. На некаторых творах адчуваўся ўплыў беларускіх і дзяржаўскіх буржуазных нацыяналістаў.

Пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый перадавыя савецкія мастакі выдучу жорсткую барацьбу з нацыяналістамі, выкрываючы іх антынародную шкодніцкую дзейнасць. Партыя арыентавала беларускіх мастакоў на напісанне твораў, нацыянальных форм, соцыялістычным зместам.

Індустрыялізацыя і калектывізацыя краіны, паліпшэнне матэрыяльнага становішча народа і павышэнне яго культурнага ўзроўню паставілі перад мастакамі Беларусі задачу—настойліва і энергічна павышаць свой ідэйна-палітычны ўзровень, удасканальваць сваё професійнае майстэрства.

У перыяд з 1926 па 1932 г. г. мастакі Беларусі арганізавалі 5 выставак, на якіх былі прадстаўлены розныя віды мастацтва: жывапіс, скульптура, народная творчасць і эскізы тэатральных дэкарацый.

На трэціх выстаўках 1929 г. і на выстаўках 1930 г. з'яўляецца павірот мастакоў да сучаснай савецкай тэматыкі. Асобныя мастакі пачынаюць выязджаць на фабрыкі, заводы, калгасы, саўгасы. Гэта набліжала іх да народа, давала магчымасць знаёмства з людзьмі, з працэсам працы і зарысаванне найбольш цікавых момантаў у жыцці нашага народа.

У гэты-ж перыяд было пастаўлена пытанне аб стварэнні кампазіцыйных карцін.

Да 1931 г. беларускі народ дасягнуў велізарных поспехаў у ўсіх галінах народнай гаспадаркі і культуры. Выраслі новыя прамысловыя прадпрыемствы, была прароблена вялікая праца па калектывізацыі сельскай гаспадаркі, расквітнелі культура і навука.

Натхнёныя поспехамі сацыялістычнага будаўніцтва мастакі Беларусі з вялікай энергіяй прыступілі да стварэння значных работ, якія адлюстроўвалі жыццё нашай рэспублікі. Большасць мастацкіх твораў на выстаўках—чацвёртай Усебеларускай—была прысвечана сацыялістычнаму пераўтварэнню прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Тэматычныя работы, як і на папярэдніх выстаўках, было нямнога: «Другі з'езд РСДРП», «Асінобуд»—І. Ахрэмчыка, «Шклобуд»—П. Гаўрыленкі, «Выход на работу»—Я. Красоўскага, у скульптуры: «Галава акцябронца»—З. Азгура.

Да недахопаў твораў гэтай перыяду трэба аднесці недастаткова высокі ідэйна-палітычны ўзровень і нізкае професійнае майстэрства многіх беларускіх мастакоў.

У карціне Касталінскага «Праца ў калгасе», экспаніраванай на чацвёртай выстаўцы, даецца няправільная трактовка калгаснай працы. Фігуры калгаснікаў слаба прарысаваны і выкананы ў фармалістычным стылі.

Паваротным пунктам у справе развіцця беларускага выяўленчага мастацтва з'явілася пастава ЦК ВКП(б) ад 23-га красавіка 1932 г. аб ліквідацыі мастацкіх аб'яднанняў і арганізацый адзінага творчага саюза мастакоў. Гэтая пастава пазбавіла магчымасці мастакоў-фармалістаў выкарыстоўваць мастацкія арганізацыі для прапаганды сваіх шкодных поглядаў. Яна аздавала работу мастацкіх арганізацый, накіравала іх увагу на стварэнне рэалістычных твораў.

У перыяд з 1932 па 1941 г. г. беларускі народ дамогся велізарных поспехаў у галіне прамысловасці, сельскай гаспадаркі і культуры.

Выключна вялікую дапамогу беларускаму мастацтву рабіў і робіць у цяперашні час працаўдольнікі Савецкага Саюза таварыш Сталін. Дзякуючы яго мудраму кіраўніцтву ў савецкім мастацтве былі разгромлены шкоднікі розных напрамкаў, агенты капіталістычных краін. Дзякуючы яго штодзённай дапамозе мастакі з года ў год рухлі развіццё нашага савецкага мастацтва. Геніяльны Сталін натхніў мастакоў на стварэнне вялікага мастацтва, вартаснага нашай гераічнай эпохі.

Паспяховае выкананне першай сталінскай пяцігодкі, вялікія дасягненні сацыялістычнага будаўніцтва ў прамысловасці і сельскай гаспадарцы далі магчымасць нашаму народу прыступіць да рэканструкцыі гарадоў.

У працы па рэканструкцыі гарадоў і афармленню архітэктурных інтэр'ераў мастакі Беларусі прымаюць актыўны ўдзел. Работа гэтая для нашых мастакоў была новай. Яна патрабавала сінтэтычнага падыходу да вырашэння задач афармлення будынкаў.

Выключна вялікую працу афармлення мастакі Беларусі па адрэзку Дома Урада ў Мінску.

Над стварэннем бюстаў для Дома Урада працавалі скульптары: М. Керзі, З. Азгур, А. Глебаў, А. Арлоў, Г. Ізмайлаў.

Бар'ельфы Дома Урада былі выкананы на тэмы: «Людзі нашай краіны» з фігурамі таварышоў Сталіна, Молатава, Варашылава ў цэнтры, «Савянскае паўстанне ў Заходняй Беларусі ў 1923—24 г. г.», «Тэўман—правадыр нямецкай камуністычнай партыі», «Рэвалюцыйны Кітай», «Парыжская Комуна». Залы з'ездў была аформлена бар'ельфамі: «Людзі нашай краіны»—з велізарным бар'ельфам бюстам таварыша Сталіна, па боках якога размешчаны фігуры рабочых, калгаснікаў, чырвонаармейцаў і вучоных, а таксама бар'ельфы на тэмы: «Кастрычнік у Петраградзе» і «Кастрычнік у Беларусі».

Над стварэннем гэтых бар'ельфаў працавалі скульптары: А. Бембел, лясеніградскі скульптар Рытар, Г. Ізмайлаў і іншыя. Значную дапамогу ў афармленні Дома Урада аказаў рускі скульптар М. Мініер.

Апрача Дома Урада, скульптары і жывапісцы Беларусі працавалі над афармленнем іншых будынкаў сталіцы: Дом Чырвонай Арміі быў аформлены скульптурамі А. Глебава і А. Арлоў, Палац Пленераў—З. Азгурам і А. Грубэ, тэатр оперы і балета—мастакамі Я. Зайцавым, М. Манасонам, І. Давідовічам, залы паседжанняў Вярхоўнага Савета БССР Дома Урада—А. Бембелем, Рытарам і Г. Ізмайлаў.

Выдатнай падаею ў жыцці беларускага мастацтва было афармленне сельскагаспадарчай выстаўкі ў Маскве, у якой удзельнічала большасць беларускіх мастакоў.

Удзел у афармленні сельскагаспадарчай выстаўкі, адрыццё выстаўкі «Беларускае мастацтва» ў 1935 г. у залах «Всесоюзнага» і ўдзел беларускіх мастакоў на выстаўках «Індустрыя сацыялізма» ў Маскве далі магчымасць беларускім мастакам паказаць свае поспехі ў сталіцы СССР. Грамадскасць сталіцы адзначыла значны рост беларускага мастацтва.

У гэты перыяд партыя і ўрад праводзяць вялікую арганізацыйную і ідэйна-выхавальную работу сярод мастакоў. У 1938 г. па рашэнню ЦК КП(б)Б склікаецца першы Усебеларускі з'езд мастакоў, на якім надводзіцца вынікі пройдзенага шляху і вырацоўваецца баявая праграма далейшай дзейнасці мастакоў.

Праводзіцца вялікая арганізацыйная работа: адчыняецца дзяржаўная карцінная галерэя ў Мінску, утвараецца арганізацыйны камітэт Саюза савецкіх мастакоў СССР, які аддае вялікую ўвагу дзейнасці беларускіх мастакоў. Арганізацыя тэматычных выстаўкі, заканчваецца будаўніцтва мастацкіх майстэрняў, узводзіцца сістэма кантрактацыі, адчыняюцца курсы павышэння кваліфікацыі маладых аўтараў, арганізацыя каапераў мастакоў і паліпшэння іх бытавых умоваў.

На працягу 1939 года і пачатку 1940 г. жывапісцы, скульптары, графікі разам з усімі дзеячамі мастацтва Беларусі ўзможнае рухнуцца да дэкады Беларускага мастацтва ў Маскве. Актыўны ўдзел у падрыхтоўцы прымаў мастак Ф. Мадораў, як кіраўнік жывапіснага аддзялення курсоў па павышэнню кваліфікацыі маладых мастакоў і як кансультант.

На дэкаднай выстаўцы 1940 г. беларускі мастакі атрымалі вялікую перамогу ў авалоданні метадамі сацыялістычнага рэалізма. Дзякада паказала вялікі рост беларускага мастацтва ў галіне жывапісу, скульптуры, графікі, у тэатральным і дапаможным мастацтве. Выстаўка атрымала высокую ацэнку грамадскасці Масквы і выдатнейшых майстроў савецкага выяўленчага мастацтва. Урад СССР узнгародзіў лепшых мастакоў ардынамі і мядалямі. Адчыненая пасля гэтай у Мінску ў 1940 г. выстаўка «Ленін—Сталін—арганізатары беларускай дзяржаўнасці» мела таксама вялікае значэнне.

На дэкаднай выстаўцы ў Маскве і на выстаўцы «Ленін—Сталін—арганізатары беларускай дзяржаўнасці» было прадстаўлена мастацтва Беларусі розных відаў: жывапіс, скульптура, графіка, архітэктурныя работы мастакоў-самавучак і народная творчасць. Перавясная колькасць экспанатаў была створана ў 1939 і 1940 г. г. Адначасова было прадстаўлена мастацтва дзяржаўна-індустрыяльнай Беларусі. Асноўнымі дасягненнямі гэтых выставак былі: рэалістычны характар пераважнай большасці карцін, ідэйны і професійны рост кадраў, распрацоўка ў складаных масавых кампазіцыях тэм вялікай палітычнай важнасці, напрыклад, «Уступленне Чырвонай Арміі

ў Мінск—Я. Зайцава, «Сустрэча танкістаў у Заходняй Беларусі»—М. Манасона, «Народны сход у Заходняй Беларусі»—Ф. Мадорава, «Таварыш Кіраўнік у Гомелі»—І. Ахрэмчыка, «Выступленне таварыша Свєрдава»—В. Волкава.

Варта адзначыць значны рост майстэрства скульптараў: скульптары «І. В. Сталін»—З. Азгура, «І. В. Сталін і Серго Орджанікідзе на заходнім фронце»—А. Арлова, «Серго Орджанікідзе ў разведцы пад Барысавам»—Жоравя, «Рэвансонец першай коннай атакі»—А. Глебава.

Узбагацілася тэматыка выяўленчага мастацтва Беларусі. Асноўныя ўвагі аддавалася тэмам грамадзянскай вайны і ўдзелу кіраўнікоў партыі і ўрада ў справе вызвалення Беларусі ад інтэрвентаў і беларызацыі. Значная частка твораў была прысвечана вызваленню Заходняй Беларусі ад прыгнёту польскіх панцоў. Недастаткова былі адлюстраваны поспехі Беларусі ў сацыялістычным будаўніцтве. Мала аддавалася ўвагі паказу перадавікоў прамысловасці і сельскай гаспадаркі.

Вялікі ўдзел прынялі беларускія мастакі ў афармленні тэатральных мастакоў. Мастак А. Марыск

часу, беларускія мастакі арганізавалі ў Маскве ў час вайны беларускую мастацкую выстаўку, прысвечаную 25-годдзю Савецкай Беларусі. Выстаўка адбылася ў памішанні Трэцькоўскай галерэі і прыцягнула ўсеагульную ўвагу.

Урад БССР высока ацаніў работу мастакоў Беларусі ў час Айчыннай вайны. Ганаровае званне народнага мастака БССР было прысвоена В. Бялінскаму-Бірулі, З. Азгуру і А. Грубэ, званне заслужанага дзеяча мастацтва—І. Ахрэмчыку, Я. Зайцаву, А. Глебаву, У. Кудрычу і А. Марыску. Вялікая частка работнікаў мастацтва была ўзнагароджана саюзнымі ордэнамі.

З 3-га ліпеня 1944 г. Савецкая Армія вызвала сталіцу БССР, а хутка затым і ўсю Беларусь. Гэта было год велізарнай урачыстасці. Пачалося збіранне кадраў мастакоў Беларусі ў вызваленнай беларускай сталіцы.

Натхнёны гераічнымі перамогамі Савецкай Арміі, беларускі народ з вялікім энтузіязмам прыступіў да адраўненых работ. Разам з усім народам мастакі Беларусі актыўна ўключыліся ў гэты стваральны працэс.

Да 30-годдзя Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі нашы мастакі стварылі рад пудоўных твораў. Лепшымі з іх з'яўляюцца: скульптура «Сталін», бюсты гераюў Вялікай Айчыннай вайны—Сільніцкага, Малодчага і бюст Дзяржынскага скульптара З. Азгура, «Сталін у Курэй»—А. Грубэ, скульптура Янкі Купалы (праект помніка), «Горкі і Куля»—А. Глебава; карціны «Партызанскі парад у Мінску»—Я. Зайцава, «Некасароня»—В. Цвірко, «Сталін»—І. Давідовіч і інш.

За дасягненні і паліную дзейнасць у галіне скульптуры тав. Азгуру была прысуджана Сталінская прэмія. Побач з дасягненнямі ў беларускім мастацтве маюцца недахопы, якія зніжаюць узровень нашага мастацтва.

Мастак М. Тарасікаў не так даўно напісаў партрэт лямпазітара М. Аладава. Дзеля таго, каб ураўнаважыць правую частку партрэта на фоне з левым бокам, ён абразае частку галавы ў партрэце кампазітара Аладава з тым, каб нарысаванне на гэтым месцы падабраваў п'яную пляму. Вядома, закончана і кампазіцыйная роўнавага частак у карціне неабходны. Але нельга дзеля гэтага ісці на такі рызыкаўны крок і рабіць хірургічную аперцыю над чалавечым на карысць фармальных момантаў. Падобны падыход да вырашэння карцін у беларускім жывапісе сустракаецца і ў работах іншых мастакоў. Вызначаць, дзе фармалізм, а дзе проста ідэінае, бывае даводзіць чыжка. Аднак, і фармалізм і нізкае майстэрства мастака шкодна для нашага мастацтва. Яны затрымліваюць яго паступальны рух наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага чалавекі ў жывапісе. У 1946 г. мастак М. Гусеў напісаў карціну «Штаб Мінскага партызанскага злучэння», дзе быў дадзены групавы партрэт гераюў Савецкага Саюза. Кіраўнікі партызанскага руху паказаны на гэтай карціне ў выглядзе дрэнна зробленых ялек са скажонымі тварамі, пазбавленымі яго паступальнага руху наперад. Шэрагу задач мастакоў—як мага хутэй пазбавіцца ад гэтых недахопаў.

Аналітычнасць і абдыкавасць з боку некаторых мастакоў прыводзіць да простага скажэння вобраза соцыяльнага ч

Па Совецкай Беларусі

Культурнае абслугоўванне пасяўной

Рэспубліканскі Дом народнай творчасці правёў значную работу па наладжванню культурнага абслугоўвання сельскага насельніцтва ў дні вясенне-палявых работ. Звыш чатырох тысяч калектываў мастацкай самадзейнасці пабываюць у гэтыя дні ў сельсоветах і калгасах рэспублікі.

Харавыя калектывы разучылі «Песню аб Сталіне» — музыку Аладава, «Радзіма мая» і «Баявы марш дэмакратычнай моладзі» — кампазітара Новікава, «Зямля наша — маці-радыма» — Пукста, «Зямля беларуская» — Ціхонка і іншыя.

Рад новых савецкіх і беларускіх народных песняў падрыхтавалі харавыя калектывы Азершчынскага сельсовета, Гомельскай вобласці, вёскі Вялікае Падлесце, Баранавіцкай вобласці. Калгасны хор сельскагаспадарчай арцелі імя І. Кірава, Слуцкага раёна, Бабруйскай вобласці, папоўніў свой рэпертуар песнямі «Мы, беларусы» — Сакалоўскага і частушкамі «Вясенняя галаска».

Значна папоўніў новымі п'есамі рэпертуар драматычных гурткоў.

У перыяд вясновай пасяўной кампаніі яны пакажучь глядачам новыя спектаклі: «Хлеб наш надзеіны» — Вірты, «На белым свеце» — Ніліна, «Пасажыры з Масквы» — Паустоўскага, «Перадавая ферма» — Яфрэвава.

Віцебскі, Магілёўскі і Гомельскія абласныя Дамы народнай творчасці стварылі мастацкія агітбрыгады з лепшых удзельнікаў гурткоў самадзейнасці. 32 такія брыгады створаны ў раёнах Гомельскай вобласці. Апрача гэтага, у культурным абслугоўванні калгаснікаў прымуць актыўны ўдзел яшчэ 12 калектываў з гарадскіх і раённых цэнтраў вобласці. У тым ліку — вядомы танцавальны калектыв чыгуначнікаў пад кіраўніцтвам Рыбальчанка.

У Магілёўскай вобласці арганізавана 38 мастацкіх агітбрыгад, сіламі якіх ужо дано 30 канцэртаў. Толькі ў Краснапольскім і Бялыніцкім раёнах адбылося 14 выступленняў. У праграме выступленняў: вершы паэтаў і песні савецкіх кампазітараў. Удзельнікі агітбрыгад абслужылі 60 калгасаў вобласці.

Бібліятэкі для калгасаў

Да пачатку вясняных палявых работ гарадскія бібліятэкі Брэста адправілі ў калгасы вобласці вялікую партыю мастацкай і спецыяльнай літаратуры.

Падрыхтоўваюцца да адпраўкі 10 бібліятэчак па 400 кніг кожна.

Для калгасаў Мадарыцкага, Дамарчэўскага і Высокаўскага раёнаў.

Студэнты чыгуначнага тэхнікума і настаўніцкага інстытута папоўнілі бібліятэкі ў падшчытных калгасах Камінецкага і Брэсцкага раёнаў.

Да 100-годдзя з дня смерці В. Г. Бялінскага

У Магілёве створана абласная камісія па падрыхтоўцы і правядзенню стагоддзя з дня смерці В. Г. Бялінскага. Старшынёй камісіі зацверджаны намеснік старшыні аблвыканкома тав. Гейдэка.

Камісіяй распрацаваны план правядзення юбілею. У горадзе Магілёве і ў раёнах будуць праведзены сходы інтэлігенцыі з дакладамі аб вялікім рускім крытыку і публіцысту. На прадыемствах і ва ўстановах адбудуцца лекцыі і гутаркі аб жыцці і творчасці В. Г. Бялінскага. У педагагічным і настаўніцкім інстытутах будзе праведзена спецыяльная навуковая сесія, прысвечаная 100-годдзю з дня смерці вялікага крытыка.

Канцэрты артыстаў тэатра оперы і балета на аўтазаводзе

Сіламі Беларускага Дзяржаўнага тэатра оперы і балета на сцене клуба Мінскага аўтамабільнага завода была паказана опера Дж. Вердзі «Травіята».

Гэта быў першы спектакль, які пастанавіў оперны тэатр на сцене аўтазаводскага клуба.

Нядаўна ў клубе аўтазавода тэатрам оперы і балета быў дадзены вялікі канцэрт з удзелам народнай артысты СССР Л. Александроўскай.

Канцэрт пачаўся выкананнем піяністам С. Талкачовым «Луннай Санаты» Бятховена.

Народная артыстка БССР А. Нікалаева і артыст С. Дрэчын выканалі «Вальс» Штрауса і «Цыганскую рапсодыю».

Добрую ігру на скрыпцы прадманстраваў саліст тэатра Б. Афанасеў.

Горача была сустрэта глядачамі Л. Александроўскай, якая выступала ў двух аддзяленнях канцэрта. У першым яна выконвала класічныя творы, у другім — рускія і беларускія песні.

Справядлівыя скаргі і законныя патрабаванні

Нам давялося прысутнічаць на ўроках беларускай літаратуры ў старэйшых класах некалькіх школ горада Мінска. Хочацца зрабіць некаторыя заўвагі аб тым становішчы, у якім знаходзіцца сёння выкладанне гэтай дысцыпліны ў сярэдніх школах сталіцы.

Другая жаночая сярэдняя школа. Дзесяты клас. Настаўніца Т. К. Галенчык павольна, так, каб можна было запісаць кожны сказ, растлумачвае новы матэрыял. Вучні амаль даслоўна канспектуюць урок.

Дванаццатая жаночая сярэдняя школа. Таксама дзесяты клас. Выкладчыца Н. В. Эльперына ў звычайным тэмпе размовы вядзе ўрок. Вучні слухаюць, нічога не запісваючы...

Дзве настаўніцы — два металы выкладання.

Нам здаецца, што і першы і другі металы маюць сур'езныя заганя і неэтазгодныя ў сярэдняй школе.

Адсутнасць падручнікаў па беларускай літаратуры штурхнула настаўніцу на даслоўнае канспектаванне вучнямі яе ўрока. З аднаго боку — гэта добра: нататкі глумачыліся выкладчыцы дапамагаюць школьнікам рыхтавацца да чарговага ўрока, а ў канцы навучальнага года — да экзаменаў. З другога боку — такі метад выкладання ператварае ўрок у нудную павіннасць бессвядомага запісвання, у звычайную дыктоўку.

Настаўнік прымушае ў дадзеным выпадку быць празмерна сціслым, замест жывога апавядання — даваць вучням сухія характарыстыкі вобразаў і схематычны пераклад зместу твора. Урок літаратуры трапіць сваю цікавасць, ён не будзіць жывой думкі вучня, не выходзе астра-ціхных густаў. Школьнік вывучае слоўныя фармулёўкі настаўніка і пры адказе паўтарае іх.

Заганя метад выкладання літаратуры без запісвання сёння, калі няма падручнікаў, заключаецца ў тым, што вучні не будуць мець матэрыялу для падрыхтоўкі і грунтоўна ведаў не атрымаюць. Патрэбна ўнікнуць абодвух гэтых крайнасцяў і камбінаваць запісванне і расказванне настаўніка. Запісваць — толькі самае неабходнае: біяграфічныя звесткі аб пісьменніку, тэму, ідэю твора, кароткія характарыстыкі вобразаў. Прычым, такое сціслае канспекта-

ванне ні ў якім разе ў 8—10 класах не павінна ператвараць у дыктоўку: хай вучні самі, выкарыстоўваючы разгорнутую характарыстыку паасобных літаратурных з'яў і акцэнтаў настаўніка на пэўных момантах, прывучаюцца выбіраць асноўнае і занатоўваць. Выкладчык гэтым самым прымушае працаваць думку школьніка, рабіць нататкі асэнсавана, — і гэта ўжо будзе вялікім дасягненнем. Вядома, настаўніку прыдзецца сістэматычна правіраць вучніцкія канспекты і, каб не «адарвацца» ад вучняў, чула рэагаваць на стан гэтых канспектаў.

Тая акалічнасць, што выпускнікі дзесяцігодка, атрымаўшы сярэдняю адукацыю, паступаюць у ВНУ і вельмі часта бываюць бездапаможнымі, калі патрабуецца самастойнае канспектаванне лекцыяў, вымагае, каб у старэйшых класах школы, асабліва ў дзесятым, пытанню свядомага запісвання ўрокаў была нададзена належная ўвага. Гэтая задача, у першую чаргу, кладзецца на выкладчыкаў літаратуры.

Але для грунтоўнага вывучэння беларускай літаратуры, пры адсутнасці падручнікаў, вучні не змогуць задаволіць адны канспекты ўрокаў, хай нават свядома складзеныя. На дапамогу ім павінны прысціць крытычныя артыкулы і рэцэнзіі, якія друкаваліся ў нашых часопісах і газетах.

У гэтых адносінах цікавым і карысным з'яўляецца вопыт выкладчыкаў беларускай літаратуры чачвертай мужчынскай сярэдняй школы В. С. Дуброўскай. Па той або іншай тэме прайдзенага матэрыяла настаўніца рэкамендуе вучням прачытаць пэўны артыкул, прычым не толькі прачытаць, а абавязкова закласпаваць. Пры адказе ўрока вучня працягваюць сваё канспект, выкладчыца праглядае яго і робіць заўвагі.

Такі метад навучання самастойнай працы над літаратурнай крыніцай заслугоўвае ўвагі і, безумоўна, павінен быць пераняты тымі настаўнікамі, якія занялі гэты важны бок у вучаванні. Вядома, выкладчык тут павінен быць крытычным і раць вучням лепшыя артыкулы, якія правільна і ў зразумелай для школьніка форме асвятляюць літаратурныя з'явы.

Заўтрашнія студэнты, выпускнікі сярэдніх школ павінны ўмець самастойна працаваць над першакрыніцай, умець знайсці ў ёй галоўнае і каротка пісьменна запісаць. Навучыць іх гэтаму — зноў-такі задача, перш за ўсё, настаўнікаў літаратуры і мовы.

Часопісы «Полымя», «Беларусь», газета «Літаратура і мастацтва», якія сёння з'яўляюцца, па сутнасці, літаратурнымі падручнікамі настаўнікаў, абавязаны часцей змяшчаць артыкулы — на пытанніх гісторыі беларускай літаратуры, а таксама аб сучасных пісьменніках. Асабліва ролю тут належыць адграць часопісу «Савецкая школа», які спецыяльна выдаецца для настаўнікаў. Настаўнікі справядліва патрабуюць ад нашых літаратурназнаўцаў і крытыкаў сур'езных і кваліфікаваных артыкулаў па пытаннях беларускай літаратуры. Яны патрабуюць, каб літаратурназнаўчыя работы былі разлічаны і на вучняў старэйшых класаў, а гэта значыць, што гэтыя работы павінны быць навуковымі і адначасова папулярнымі, зразумелымі вучням, напісаным мовай проста і бездакорнай, бо школьнік чытаць — вельмі чулы і ўспрымальны.

Адсутнасць падручнікаў і грунтоўнага дапаможніка па беларускай літаратуры падзвычай ускладняе працу выкладчыка. Кожны настаўнік па-своёму выходзіць з гэтага цяжкага становішча. Адсюль атрымоўваецца, што адзін будзе ўрок выключна на запісванні, другі — на раць запісваць, трэці грунтоўна аа тым, што рэкамендуе чытаць і канспектаваць артыкулы часопісаў і газет. Якасьці ўрокаў і якасць ведаў школьнікаў тут залежыць цалкам ад падрыхтаванасці настаўніка і ад яго педагагічнага вопыту.

Гарадскі і раённыя аддзелы народнай асветы, ведаючы аб складаных умовах, у якіх працуюць выкладчыкі беларускай літаратуры, павінны былі-б дапамагчы ім шляхам арганізацыі нарад па абмену вопытам работы старэйшых настаўнікаў, шляхам правядзення адкрытых узорных ўрокаў і г. д. Тады не было-б такога рознабою ў метадах выкладання літаратуры. Настаўнікі прытрымліваліся-б толькі тых мета-

даў, што найбольш мэтазгодныя і даюць вучням найбольш грунтоўныя веды.

Але аддзелы народнай асветы самахліпалі ад сваёй непасрэднай работы і нічога ў гэтым напрамку не зрабілі.

Асобна трэба спыніцца на няправільнай і нават шкоднай практыцы вызвалення вучняў ад экзаменаў па беларускай літаратуры, практыцы, якой прытрымліваецца Міністэрства асветы БССР. Згодна інструкцыі Міністэрства, у мінулым годзе ад экзаменаў вызваліліся тры школьнікі, якія вучаюць беларускую мову з 1945 года. У дзі «вызваленне» трапілі часам і вучні, што шмат гадоў вучыліся родную мову і літаратуру і былі выдатнікамі. Як звычайна бывае, варта было Міністэрству даць маленькі пралаз, які знайшоўся спрод вучняў ямаля ахвотнікаў пазбавіцца ад экзаменаў. З'явіліся «кляпатыны» бацькі, якія сталі пісаць дырэктарам школ працуючы запіскі з просьбай вызваліць іх дзяцей ад экзаменаў па беларускіх дысцыплінах. Добрыя дырэктары, каб не псаваць адносіны з людзьмі, вядома, не маглі адмаўляцца. У выніку — «вызваленне» ў асобных школах дасягнула значных памераў; так, напрыклад, у двух дзесятых класах чачвертай сярэдняй школы, якія налічвалі каля 40 чалавек, экзамены здавала ў мінулым годзе толькі 17 вучняў.

Гледзячы на вызваленых, астатнія вучні міжвольна расхалоджваюцца і нярэдка займаюцца вышукваннем спосабаў, як-бы і ім абыцці літаратуру. Некаторым удаецца дасягнуць мэты: кінутыя школы, якія пераходзіць у другую школу (ужо ў іншым раёне горада) і выдаюць сябе за вучняў, што ўпершыню вучаюць беларускую мову. Ну, а тут ім і інструкцыя ў руці!

Агульнае жаданне настаўнікаў — ліквідаваць практыку вызвалення вучняў ад экзаменаў, бо яна дэзарганізуе школьнікаў і значна ўскладняе работу выкладчыкаў.

Настаўнікі і вучні з нецярплівасцю чакаюць выдання падручнікаў па беларускай літаратуры. Іх скаргі і патрабаванні зусім законныя.

Інстытут мовы, літаратуры і мастацтва Акадэміі навук БССР павінен паскорыць заканчэнне падручнікаў і як мага хутчэй даць іх школе.

Дыялекталогічная канф'ярэнцыя

З 25 па 29 сакавіка адбылася дыялекталогічная канф'ярэнцыя, арганізаваная Акадэміяй навук і Міністэрствам асветы БССР.

З уступным словам выступіў віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук БССР акадэмік Якуб Колас.

На канф'ярэнцыі былі заслуханы даклады: прафесара П. А. Растаргуева — «Вывучэнне беларускай дыялекталогіі і яе бліжэйшыя задачы», прафесара Ф. П. Філіна — «Мэта і задача атласа ў адрознен-

не ад манграфічнага вывучэння гаворак», прафесара М. Д. Малецава — «Праца над першым томам дыялекталогічнага атласа рускай мовы», А. П. Яўгеньевы — «Мятодыка арганізацыі і правядзення дыялекталогічных экспедыцый», М. А. Жыдовіч — «Вынікі дыялекталогічнай экспедыцыі Акадэміі навук БССР у Рудзенскі раён, Мінскай вобласці», С. С. Высоцкага — «Вопыт работы над шостым томам дыялекталогічнага атласа рускай мовы» і інш.

Конкурс на праект Цэнтральнай плошчы гор. Мінска

Кіраўніцтва па справах архітэктуры пры Совеце Міністраў БССР правяла конкурс на лепшы праект Цэнтральнай плошчы гор. Мінска.

Журы конкурса прызнала найбольш прыгодным калектывны праект беларускіх архітэктараў М. Асмалоўскага і В. Кароля. Аўтарам яго удалося стварыць адзіны архітэктурны ансамбль. Да плошчы будучы прылягае будынак Савета Міністраў БССР, драматычнага тэатра, Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР. Цэнтр плошчы завяршаюць

манумент таварыша Сталіна і вежа Перамогі.

Заслугоўвае ўвагі калектывны праект Цэнтральнай плошчы, прадстаўлены членамі — карэспандэнтамі Акадэміі архітэктуры т.т. Левінсонам і Фаміным.

Кіраўніцтвам архітэктуры распрацавана таксама 20 тыповых праектаў будаўніцтва жыллёвых і грамадскіх будынкаў для гарадоў рэспублікі. Складзены альбом праектаў сельскіх клубаў. Альбом выдаецца масавым тыражом. (БЕЛТА).

НОВЫ ЧАСОПІС

Выйшаў з друку першы нумар часопіса «Савецкая школа» — орган Міністэрства асветы БССР.

Часопіс адкрываецца зваротам да чытачоў. У ім змешчаны артыкулы: Міністра асветы БССР т. Савіна — «Бліжэйшыя задаткі настаўніцтва», намесніка Старшыні Савета Міністраў БССР т. Эльмана — «Аб вучаванні ў вучняў навукова-матэрыялістычнага светапогляду» і дацэнта Барысенкі —

«Аб ідэалагічных скажэннях у працах паасобных літаратурназнаўцаў і крытыкаў».

У раздзеле «З вопыту» змешчаны артыкулы настаўнікаў школ БССР.

Часопіс разлічаны на настаўнікаў пачатковых, няпоўных сярэдніх і сярэдніх школ. Тыраж часопіса — 15 тысяч экзэмпляраў, першы выданасць — адзін нумар у два месяцы.

РАСКРЫЦЬ ВОБРАЗ СТАНОЎЧАГА ГЕРОЯ

(Заўвагі аб прэм'еры спектакля «Цэнтральны ход» у тэатры імя Я. Коласа)

Вобраз Канстанціна Заслонова — гераічнага сына беларускага народа вядомы ўсёй нашай Радзіме. Гэта быў чалавек вялікага розуму, незломнай волі, да канца адданы партыі Леніна — Сталіна і савецкаму народу. Ён жыў у песьнях, легендах, у сэрцы народа. Не выпадкова, што многія пісьменнікі імкнуцца паказаць у сваіх творах гераічную барацьбу Канстанціна Заслонова з нямецкімі захопнікамі.

Гэтымі днямі адбылася прэм'ера спектакля «Цэнтральны ход» у Беларускай драматычным тэатры імя Якуба Коласа (п'еса К. Губарэвіча і М. Дорскага, пастаўлена рэжысёра І. Мішкевіча). Асноўным героем гэтага спектакля з'яўляецца Канстанцін Заслонаў. Тэатр імкнецца паказаць Канстанціна Заслонова ў розных момантах яго дзейнасці, у самых розных абставінах.

Як жа сцэнічна ўвасоблены вобразы п'есы «Цэнтральны ход»?

Адкрываецца Заслона, і мы бачым кабінет начальніка Цэнтральнага штаба партызанскага руху. За акном — Крэмлёўская вежа і трыкожны неба, спаласаванае промнямі пражэктараў. У кабінет уваходзіць Канстанцін Заслонаў (арт. П. Маджанаў). Ён просіць, каб яго накіравалі ў акупіраваную немцамі Оршу, і расказвае аб сваім плане барацьбы з ворагам. Прапанаваны ім ідэя дыверсіі на камунікацыях у тыле

ворага так узрушыла начальніка штаба (арт. М. Звездачотаў), што апошні чамусьці пачынае мітусіцца вакол Заслонова. Артыст Звездачотаў не здолеў стварыць вобраза дзяржаўнага дзеяча, кіраўніка партызанскім рухам, ён не знайшоў для гэтага належнай фарбы. Звездачотаў садзіцца няўпэўнена і толькі на край крэсла, нервова хістае нагою, бегае вакол стала.

Вобраз атрымаў інтэлектуальна прыжыжым. Можна падумаць, што каб не Заслонаў са сваёй ідэяй ваяваць на камунікацыях у тыле ворага, то ў «Цэнтральным штабе» не нарадзілася-б гэтая думка. У такой інтэрпрэтацыі гэтага вобраза ў значнай ступені вінаваты аўтары п'есы і пастаўшчык спектакля. Мізансцены лабудаваны так, што ўвесь час начальнік штаба зніждзіцца не на першым плане. Штаб сваім абстаўчаннем і дзейнасцю не падобны на цэнтральны штаб, ён хутчэй нагадвае прыёмны пакой мірнай установа.

Тэатр кіраваўся добрым намерам, даручыўшы ролю Канстанціна Заслонова такому даравітаму актору, як П. Маджанаў. У многіх спектаклях выдатны актор стварыў хвалюючыя, незабыўныя вобразы. Але ў дадзеным выпадку вобраз Канстанціна Заслонова ім не раскрыты яшчэ ва ўсёй велічыні і глыбінні. Артыст пакуль што шукае

Сцэны са спектакля «Цэнтральны ход» у Беларускай Дзяржаўным драматычным тэатры імя Якуба Коласа.

выразных сродкаў для сцэнічнага ўвасаблення гэтага вобраза. Удалым момантам спектакля, напрыклад, з'яўляецца выступленне Канстанціна Заслонова перад рабочымі арышчакамі камянданта, дзе К. Заслонаў заклікае хутчэй рамантаваць паравозы, каб разгрузіць станцыю ад нямецкіх вайсковых эшалонаў. Гэта прамова гучыць з такой іроніяй, што яна заклікае рабочых да новых дыверсій на цэнтральных ходзе нямецкіх эшалонаў. Рабочыя разумюць спраўдзіны сэнс прамовы, і толькі самазадаволены, тупы камандант арышчакіага вузла «Успрымае» яе літаральна. На жаль, такіх удалых момантаў вельмі мала. Можна, гэта глумачыцца і драматычнымі хібаімі п'есы, у якой няма вострых напружаных сітуацый, няма псіхалагічнага наядынка паміж Заслонавым і камандантам. Камандант вельмі раханы і не прадбачлівы. У яго прысутнасці перадаюцца міноўныя дыверсіі, схаваныя ў гарніках з бульбай, а ён даверліва панірае на ўсё гэта, і глядач спакойна за Заслонава. Спакойным глядач застаецца нават і ў той час, калі Заслонава арыштоўваюць па падарэшню, а з-за чаго ўзнікае гэтае падарэшню ў каманданта, на сцене не бачна.

Не вядуць у спектаклі, на каго з рабочых абавіраецца Заслонаў і з кім здыяйсця свае дыверсійныя планы. Пасылаючы Заслонова ў Оршу, начальнік Цэнтральнага штаба партызанскага руху дае яму на-

каз — трымаць сувязь з Мікаедам (гэта клічка работніка падпольнага райкома партыі). Але сувязь, па сутнасці, не была наладжана аж да адыходу Заслонова ў лес. Нават у апошні момант, калі ўзнікае неабходнасць пакінуць Оршу і Мікалай папярэджвае аб гэтым Заслонава, ён не верыць Мікалаю, праганяе яго з свайго кабінета, як правакатара.

Мікалай (арт. М. Фадзееў) вельмі статычны. У ім не адчуваецца падпольны партыйны кіраўнік. Рабочыя дэле не індывідуалізаваны, зліваюцца ў адзін шчыры фронт.

Непраўдзівыя паводзіны П. Маджанава-Заслонова ў турме, куды з'яўляецца камандант падкоўнік Эрых (арт. Ц. Сяргейчык). Новы камандант вызваляе Заслонова з турмы з тым разлікам, каб сачыць за яго дзейнасцю на свабодзе і выкрыць усіх падпольшчыкаў. Падзякаваўшы за вызваленне, Заслонаў выходзіць, але раптам зноў вяртаецца і абурана заяўляе, што ён з турмы нікуды не пойдзе, бо за ім сочаць. Тут больш за ўсё Малжанава нештае разумнага такту, стрыманасці і прадбачлівасці. Артыст нервова кідаецца на талач, дрыжачым голасам пратэстуе супраць праследвання і запэўняе каманданта ў сваёй адданасці. Ігра ў канспірацыю заходзіць так далёка, што каб гэта быў не сцэнічны камандант, а сапраўдны, то ён адразу-б раскрасыў Заслонава.

Другі перыяд дзейнасці Заслонова, камандзіра партызанскага

атрада, паказаны блекла і не пераканаўча. Яго вобраз не раскрыта псіхалагічна. Не бачны воля і розум, якія ўласцівы камандзіраў атрада. Ён на сцене паказаны вонкава, у многіх сітуацыях, лагічна не звязаных паміж сабою. У гэтым — драматычная хіба спектакля, а таксама і ў тым, што ўзяты вельмі шырокія рамкі для паказу атрада з яго баявымі дзеяннямі і не акцэнтавана ўвага на галоўным вобразе. Не паказана баявое адзінства каманды атрада Мікалая з Заслонавым. Мы Заслонава часта бачым ці ў акапе з байцамі, ці ў коле тым, што танцуюць з прычыны ўзнагароды Заслонова, ці сядро паранены, але нідзе не адчуваецца розум і воля Заслонова — камандзіра атрада.

Вельмі няўдалы момант у спектаклі — пагібель Заслонова. Памірае сміртальна паранены ў баі яго друг — Жэня Кержач (арт. Ф. Шмакаў). Артыст стварыў перадаючы вобраз рамантычна настроенага юнака, поўнага нянавісці да ворага і любі да жывы.

Над цэлым другім Заслонаў клянецца адмомсціць нямецкім захопнікам і, кінуты атрад, з аўтаматам б'яць у агонь бою, дзе і гіне. Такі паказ пагібелі Заслонова прыняжае вобраз герая. Гэта не праўдзіва. Заслонаў не губляў рэвалюцыйнікі і ў дадзенай сітуацыі ён-бы зрабіў інакш, больш разумна, як гэта і было на самай справе.

Натуральна драматычна і сцэнічна пададзены вобразы немцаў.

Арт. А. Ільінікі знайшоў патрэбныя сродкі сцэнічнай выразнасці, каб стварыць вобраз гауляйтэра Кубэ, жорсткага, бязлітаснага ката, перад якім нават гітлераўскія генералы држыць і вядуцца ў страху, як і ён сам перад Гітлерам у часе размовы па тэлефону. Пры ўпаміне аб гэтай размове яго кідае ў пот і ён хусткай выцірае свой чэрпак. Вельмі трапіна перадае А. Ільінікі інтанацыю хрыплага голаса Кубэ, якога пры хваляванні душыць астма.

Удалая сцэна ў спектаклі — прыём каманд